

'ALZOO BESLOTEN'. 1894 – 1994.....en meer

Bestaande uit een meerdere artikelen:

1. 'Alzoo besloten', een overzicht over het ontstaan en verdere 'reilen en zijlen' van de zuivelfabriek Kolderveen, auteur Jan Meer, is op verzoek van de directie geschreven n.a.v. het honderd jarig bestaan in 1994.
2. Bijlage I: Een artikel wat stond in Uitweiden - periodiek van Friesland Frico-Domo - over honderd jarig bestaan aug./sept. 1994
3. Bijlage II: Nog een artikel wat stond in 'Uitweiden', dit n.a.v. de sluiting juli 1995
4. Bijlage III: Over 25 jarig directeurschap I. Jelsma – 1978
5. Bijlage IV: Domo bedrijf in beeld – Domo Koerier dd.?
6. Bijlage V: Over de beginperiode 1926....een 'vechtfabriek'.

'ALZOO BESLOTEN'. 1894 - 1994

(een overzicht van 100 jaar zuivelbereiding in Kolderveen)

Voorwoord

Ter gelegenheid van het 100-jaar bestaan van de kaasfabriek te Kolderveen is een overzicht gemaakt van de jaren "achter" ons. De gegevens voor dit overzicht zijn verzameld, gerangschikt en geselecteerd door drie "oud-medewerkers", te weten de heren I. Jelsma, A. Piest en H. Reuvekamp. Vervolgens hebben zij de heer J. Meer bereid gevonden om het materiaal om te smelten tot dit resultaat.

Langs deze weg wil ik bovengenoemde heren hartelijk danken voor het volbrengen van dit 100-jaar overzicht van ons kaasfabriek "Kolderveen".

Kolderveen, juni 1994 P.B.M. Kauw Bedrijfsdirecteur

Toen de bewoners van ons landje nog gewapend met een speer en half in hun blootje achter de wilde zwijnen aan jakkerden, was Drenthe woest en ledig. Een gevaarlijk moeras- en veengebied, waar men met een grote boog omheen moest, wilde men het leven behouden. Na de vervening werd dat allemaal anders. Op de ontgonnen stukken land vestigden zich boeren, die aanvankelijk een armetierig bestaan leidden. Naast wat akkerbouw werd ook aarzelend wat vee gehouden.

Nijeveen en omgeving ontstond door afgraving van het veen omstreeks 1477 en sinds die tijd vestigden zich steeds meer boeren op de gronden dwars op de, voor de afvoer van turf gegraven, griften. (De Nijeveense Grift, de Kolderveense Ooster-en Westergrift.)

Melkfabrieken kende men al sinds men koeien hield; je hoefde er alleen maar onder te kijken om ze te kunnen zien hangen.

De "vette vloeistof, die de vrouwelijke zoogdieren uit de zoogklieren afscheiden" is tot op de dag van vandaag bekend onder de naam "melk". En als je de geleerden moet geloven is het ook nu nog goed voor elk.

Melk ...daar gaat het om in deze korte terugblik bij het 100-jarig bestaan van de zuivel-fabriek te Kolderveen.

Wat doe je met al die melk, die dagelijks gewonnen wordt? Je kunt het verkopen aan de burenen; er zelf wat van gebruiken in het gezin of er boter en kaas van maken, maar dan ben je er wel zo'n beetje. En zo gebeurde dat ook in de 18e en 19e eeuw.

De veestapels groeiden echter en het melkaanbod werd groter en groter. Er moest iets gebeuren. Overal in het land staken boeren de koppen bij elkaar en spraken over gezamenlijke verwerking van de melk. Gebruikmaking van de in 1879 uitgevonden centrifuge en van het wondermiddel stoom was samen wel op te brengen. Het woord "schaalvergroting" was nog niet zo bekend, maar dat was in aanleg toch wel wat men wilde!

Maar hoe? Daar hadden de meesten zelf geen kaas van gegeten. In onze omgeving wordt door de boeren een commissie in het leven geroepen die moet gaan onderzoeken of het haalbaar is in onze gemeente een Stoomzuivelfabriek op te richten.

Klaas van der Berg uit Dinxterveen, Albert Bakker en Geert Karsten uit Kolderveen, en Jan Braamskamp en Gerrit Wilmers uit Nijeveen onderzoeken de belangstelling en vinden Jan Blom uit Meppel bereid hen belangeloos met raad en daad bij te staan.

De belangstelling is groot en zo vindt er op 18-11-1893 een oprichtingsvergadering plaats op de deel van Roelof van 't Ende in Kolderveen. Van de 70 man, die voorlopig hebben getekend zijn er 61 daar aanwezig. Er heerst de beste harmonie en alles gaat naar wens of, om in zuiveltermen te blijven: "Het is botertje tot de boom" en met een ferme hamerslag en de woorden: "Alzoo besloten" is de oprichting van de Stoomzuivelfabriek Kolderveen een feit.

Er wordt terstond een bestuur benoemd: Jan Blom voorzitter, Geert Wilmers penningmeester en Albert Bakker secretaris. De andere commissieleden worden benoemd tot commissaris. De besluiten vliegen als een mes door de boter. Er wordt grond aangekocht aan de Kolderveense Oostergrift (makkelijk voor de aanvoer). De fabriek wordt gebouwd (voor f 4683,-). Machines worden aangeschaft (f 6767,-) en het benodigd kapitaal wordt d.m.v. aandelen van f 100,- verkregen, waarbij voor f 16025,- wordt ingeschreven.

Begin 1894 worden de personeelsleden benoemd: boekhouder J.J. Visser uit Hindeloopen, die f 500,- per jaar gaat verdienen plus vrij wonen en licht; machinist G.Hensens uit de Wijk en de bedienden Hendrik Klomp en Jan Lucas. Deze laatsten verdienen het zout in de pap nog niet, lijkt mij, maar misschien is f 5,- per week voor die tijd wel een redelijk loon.

Na een jaartje ploeteren wordt de eerste balans opgemaakt en... er blijkt een tekort te zijn van f 5487,505. De boekhouder krijgt de zak en in 1896 wordt H. van Dijk uit Roden als nieuwe financiële expert aangesteld. Het tekort wordt door Jan Blom als lening ter beschikking gesteld en zo kunnen ze weer verder om toch te proberen het ideaal van een gezamenlijke zuivelverwerking te verwezenlijken.

En zie in 1896 begint de dageraad te gloren: een winst van f 858,40! En als er in 1897 een voordelig saldo is van f 945,58, besluit het bestuur de (boter)bloemetjes buiten te zetten en f 800,- te verdelen onder de leden, f 97, als eerste gratificatie aan het personeel te verstrekken en de rest aan het bestuur en de commissarissen te geven. Enkele leden hebben direct al boter op het hoofd: zij romen de melk af of lengen die aan, maar het wordt ontdekt. Zij krijgen een boete van f 25,-.

Zo zijn er in die eerste jaren wat aanloopprobleempjes. Er wordt een verzoek bij B en W ingediend om een laad/losplaats bij het station van Nijeveen en er worden regels gesteld inzake het halen van ijs (voor de koeling). Veel boeren laten dit karweitje door hun kinderen opknappen, die na de volbrachte taak geen pap meer kunnen zeggen. Het bestuur steekt hier een stokje voor en besluit dat dit werk voortaan niet meer door melkmuiltjes gedaan mag worden. Minimum leeftijd 18 jaar en anders een boete. Ook wordt er actie gevoerd om aangesloten te worden op de Meppeler Drinkwaterleiding. Alleen als iedereen meedoet kan dit worden gerealiseerd.

Als de fabriek 5jaardraait (in 1898) worden in Wanneperveen en Nijeveen ook zuivelfabrieken gebouwd, zodat enige concurrentie ontstaat. Dat neemt niet weg dat de aanvoer van melk in 1901 toch zo'n 2 miljoen kg bedraagt tegen het in onze ogen boterzachte prijsje van f 3,58 per 100 kg. Het bestuur stelt ook vast dat de gratificaties van de boekhouder en het overige personeel bij weinig ijver of andere slechte gedragingen worden ingehouden. Mooi toch? Een bestuur dat zich niet de kaas van het brood laat eten!

Zo ongemerkt zijn we de twintigste eeuw binnengekomen en er is weer een nieuwigheidje op de markt.. telefoon. Voor f 500,- is het mogelijk een aansluiting te realiseren en aan "De Eendracht" te Nijeveen, de andere zuivelfabriek, wordt gevraagd f 200,- aan dit avontuur bij te dragen en zo is de fabriek sinds 1909 telefonisch bereikbaar.

In 1914 krijgt de fabriek bijna een religieus tintje, want bij de bestuursverkiezing krijgt ook dominee Keuzenkamp enkele stemmen. Op het gebied van zuivelbereiding is hij een echte boterletter; hij houdt zich meer bezig met Het Land van Melk en Honing en met hetgeen zich boven de Melkweg bevindt. Zodoende wordt hij niet gekozen.

De keuze van directeurs is ook niet altijd even gelukkig geweest, getuige het feit dat de in 1911 benoemde directeur D.J. Winters in 1917 spoorslags vertrokken blijkt te zijn. Het verhaal gaat dat hij, met medeneming van de kas en de sleutels van de fabriek, de wijk nam naar New York, maar dat hij daar onmiddellijk in de kraag werd gevat.

De eerste voorzitter, Jan Blom, stapt in dat jaar wegens hoge leeftijd op en er vangt een nieuw tijdperk aan. Wordt in dat jaar een aanvang gemaakt met de caseïnebereiding, in 1921 wordt voorzichtig overwogen een kaasmakerij te bouwen. De enorme kosten die daar mee gemoeid zijn en het feit dat er onvoldoende terrein beschikbaar is doet het bestuur besluiten hier voorlopig van af te zien. In 1925 kan echter het huis met erf van F. Mulder worden aangekocht, zodat er ruimte vrij komt. Er wordt een kaasmakerij gebouwd voor f 38.446,- en de totale investering bedraagt om en nabij de f 56.000,-. Als in 1926 de bouw is voltooid en ook de verbouw van de botermakerij, wordt er al zo'n 4 miljoen kg melk aangevoerd tegen f 4.767 per 100 kg. Niets lijkt de groei van de productie tegen te kunnen houden. Maar dan komen de jaren dertig en die staan voor malaise, werkloosheid en veel zorgen. Ook in de zuivel moet de broekriem worden aangehaald. Zozeer zelfs dat er stemmen opgaan om op het salaris van het personeel 20% te korten of enkelen te ontslaan. In zorgelijke tijden lijken de problemen zich wel op te stapelen.

Zo botert het niet tussen de beide zuivelfabrieken. Oorspronkelijk was er alleen een principieel verschil: De Eendracht wil om religieuze redenen niet op zondag produceren. Kolderveen ziet daarin geen bezwaar. Maar de geesten drijven steeds verder uit elkaar, totdat de bevolking in twee kampen is verdeeld. Problemen gaan zich voordoen als een pachter melk wil leveren aan de ene fabriek, maar de eigenaar van het land gunt de melk aan de andere. "Kaas met een vuistje" zou een mooie titel zijn voor een te schrijven dorpsroman over deze zaak. In 1935 komt er voor beide partijen een aanvaardbare regeling, maar de argwaan blijft.

Iets anders waar tegen gevochten moet worden is Margarine; een vies woord voor een boterbereider. Er zal een krachtige actie worden ontketend: Nijeveen margarinevrij! Leden die hoegenaamd geen boter afnemen worden met naam en toenaam genoemd. Tot op de dag van vandaag is de actie nog niet volledig geslaagd

In maart 1936 krijgen twee volontairs elk f 2,50 gratificatie voor de aanschaf van een fietsplaatje. Volontair Lubbinge (later ass.dir.) bedankt het bestuur in november. Kennelijk is hij een half jaar sprakeloos geweest door dit royale gebaar. In 1938 worden twee melktanks aangeschaft van elk 10.000 ltr voor f 4580,- (nu nog in het bedrijf als tank 3 en 4). Er wordt weer eens een poging gedaan tot samenvoeging van de beide fabrieken.. .Vergeefs.

Ja het zijn moeilijke tijden en het wordt nog beroerder als de oorlog uitbreekt. Er ontstaan al direct benzineproblemen, waardoor de oude auto die was omgebouwd tot melkwagen niet steeds kan worden ingezet. Maar het bestuur is zo glad als boter en komt op het idee een paard aan te schaffen. Of het beest niet lopen wil of dat het teveel at, een feit is dat hij (of zij) maar 5 maanden in "loondienst" is geweest. Daarna werd het beest verkocht voor f 612,50, hetgeen een goede prijs was. Vanaf die tijd wordt een paard gehuurd voor f 3,- per dag of, wat nog goedkoper is, voor enkele uren. Deze regeling bevalt zo goed dat men in 1941 de auto verkoopt voor f 3000,- en daarvoor een nieuwe karn aanschafft. Voor de bezorging van de producten aan de klanten in Meppel wordt een bakfiets aangeschaft. Op 18 juli 1940 loopt iedereen met zadelpijn want de dag daarvoor heeft men een fietstocht georganiseerd naar de grasdrogerijen van Staphorst en Kampen (!). Omdat je van zo'n tochtje vroeg oud wordt, gaat men ook eens nadenken over een pensioenverzekering voor personeel en directie. Het personeel heeft er wel oren naar, maar eentje maakt bezwaar tegen het betalen van premie en hij valt met zijn

neus in de boter, want hij krijgt het bestuur zover dat zij de premie voor haar rekening neemt.

Op 15-11-1941 viert directeur Zilver zijn 25-jarig jubileum en voorzitter H. Dekker legt (evenals voorzitter De Boer van De Eendracht) de nadruk op de goede verstandhouding tussen beide fabrieken. Hij hoopt dat deze wederzijdse genegenheid moge uitgroeien tot een liefde, zo groot, dat te eniger tijd tot een huwelijk kan worden overgegaan.

Voorlopig is het echter de Voedselcommissaris (een uitvinding van de bezetter) die een steeds grotere vinger in de pap wil als het om beleidskwesties gaat. In 1942 moeten De Eendracht en "De Hoop" in Wanneperveen sluiten en de productie moet geconcentreerd worden in Kolderveen. Na de bevrijding doet zich dan de gelegenheid voor de samenwerking te bestendigen, maar weer is de productie op zondag het breekpunt. Jammer, maar er lijkt geen oplossing mogelijk.

In 1943 is er de "melkstaking". In de fabriek is sabotage gepleegd door o.a. room weg te laten lopen. De bezetter reageert furieus en menige Nijevener heeft hier letterlijk het pak slaag van zijn leven opgelopen. Zo gaan de donkere jaren moeizaam voorbij. Het is een tijd van pappen en nathouden. Er raken bonnen zoek op de administratie, wat ook weer een boete oplevert van de bezetter; de zelfventende boeren leveren bijna geen melk meer aan de fabriek omdat ze de volle melk verkopen; de kolen worden zo schaars dat de oven met takkenbossen gestookt moet worden en er is in de fabriek een groot gebrek aan zout. Mogelijk is dat laatste een gevolg van het feit dat men privé ook zout nodig had bij het illegaal slachten van vee.

Dan komt de bevrijding! Een nieuwe tijd breekt aan. Men vat weer moed en gaat er weer tegenaan. Maar het is nog armoe troef, blijktens het feit dat de behoefte die ontstaat om een flessenspoelmachine aan te schaffen wordt bevredigd door er zelf een te bouwen. En dat terwijl men een 2e hands "babyspoelmachine" voor f 1900,- kon kopen. Al spoedig gaat het echter beter. In 1948 wordt een stoomketel gekocht voor f 23.000,-; in '49 3 machinale kaasbakken van f 9000,- per stuk, de schoorsteen wordt gebouwd voor f 7000,- er wordt een koelmachine aangeschaft van f 24.500,- en de fabriek wordt verbouwd voor f 180.777,-. De aanvoer van melk stijgt gestaag: in 1959 al meer dan 5 miljoen kg.

Helaas kent de industrialisatie ook een keerzijde: op 8-10-1956 vindt er een dodelijk ongeval plaats doordat een centrifuge uit elkaar springt. Iets dergelijks heeft zich gelukkig nooit herhaald.

Veel wordt gedaan om de gezondheid van het vee te verbeteren.

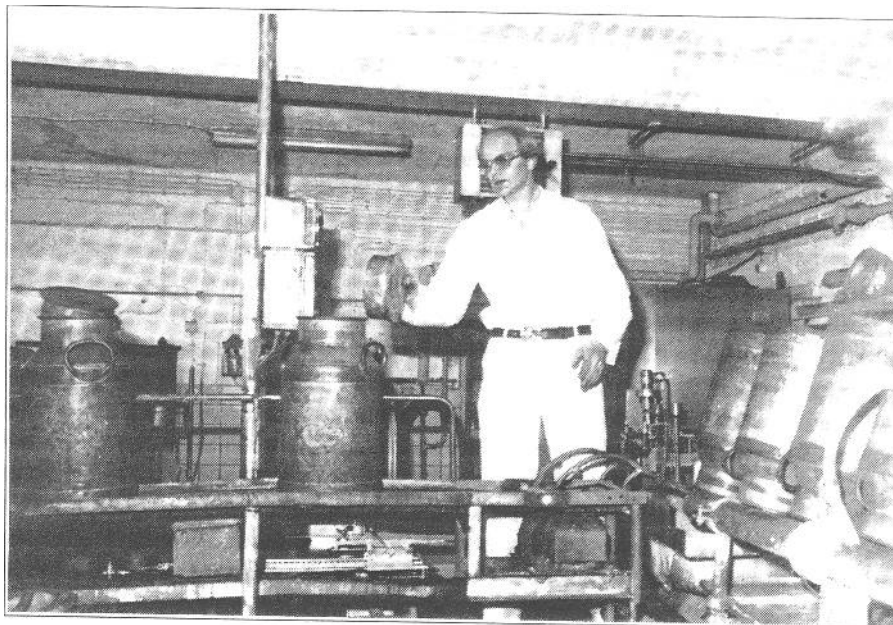
De veestapel is inmiddels TBC-vrij en tegen mond-en klauwzeer vindt nu jaarlijks een inenting plaats. Ook de bestrijding van Abortus Bang wordt via de fabriek ter hand genomen. De melk wordt nu niet alleen meer naar vet-, maar tevens naar eiwitgehalte uitbetaald. Dat die kaaskoppen uit Kolderveen mee gaan tellen blijkt wel als er in 1959 melk geleverd gaat worden aan het Amerikaanse leger in West Duitsland. Ook dit vereist weer grote investeringen, o.a. een bussenspoelmachine. Het voordeel daarvan is dat de leden nu de bussen schoon thuis krijgen.

Op 23-1-1962 wordt dan toch besloten tot fusie met De Eendracht. De fabriek krijgt de nieuwe naam "Nijveven-Kolderveen". De melkstroom bereikt daardoor een gewicht van

13 miljoen kg tegen een prijs van f 23,78 per 100 kg. Als in 1966 ook De Hoop in Waneperveen haar poorten sluit, gaat het grotere verband "De Venen" heten en nu komen we al in de buurt van de 20 miljoen kg melk! Die gaat nu bijna rechtstreeks van de spenen naar De Venen!

Steeds meer moet verbouwd worden en uitgebreid. Als voorbeeld noemen we hier de gedeeltelijke modernisering van de kaasmakerij in 1966 en de plannen om te komen tot nieuwbouw van een perslokaal, een pekellokaal en een pakhuisruimte in 1969.

Maar in 1968 komt er een eind aan het zelfstandig bestaan van De Venen. In een bijzondere ledenvergadering wordt door het bestuur besloten zich aan te sluiten bij de Gemeenschappelijke Exploitatie van alle coöperatieve zuivelfabrieken van Groningen en Drenthe. (Domo-Bedum GE) Dat is niet alleen een mond vol, maar ook een tank vol. De uitbreidingsplannen zoals die er lagen in 1966 moeten nu in een breder verband worden geplaatst omdat de melkaanvoer niet langer uitsluitend van de eigen leden afkomstig is.

Eind '69 wordt opdracht ontvangen tot uitbreiding van de fabriek. Er wordt nu 40 miljoen kg melk per jaar verwerkt en de mogelijkheid wordt opengehouden om, met aanpassing van de apparatuur, ook 60 miljoen kg aan te kunnen. In de jaren tussen 1970 en 1980 wordt de melkverwerking tot kaas geleidelijk opgevoerd tot 70 miljoen kg melk per jaar. De melkontvangst wordt in 1970 gemoderniseerd, zodat alles nu door één man kan worden bediend.

Verder verdwijnt in de jaren 70 een vertrouwd beeld uit onze omgeving: de melkbussen. Wordt in 1971 de eerste melk per RMO (rijdende melkontvangst) naar de fabriek getransporteerd, in mei 1980 is dat de enige manier waarop nog melk kan worden aangeleverd.

In 1974 wordt een nieuw tanklokaal gebouwd. Kosten 1 miljoen. De melkontvangst in Kolderveen bedraagt nu 23 miljoen kg (van de eigen leden van CZ De Venen) en er lijkt geen einde te komen aan de vooruitgang.

Landelijk ontstaat er zo'n 11 miljard kg melk per jaar, geproduceerd door ruim 2 miljoen koeien. De zuivelindustrie is een volwassen bedrijf geworden en fusies zijn aan de orde van de dag. Dus de ene fabriek na de andere sluit. Havelte in 1976, Wapserveen en Rogat in 1977. Waren er in 1968 nog 45 fabrieken in Drenthe, die 450 miljoen kg verwerkten, in 1978 zijn er nog 9 met een verwerking van 950 miljoen kg melk. De vraag rijst: "Hoe lang zal De Venen nog bestaan?"

In 1980 vindt de laatste uitbreiding plaats en gaat de fabriek 7 weken dicht om die zoveelste vernieuwing te kunnen verwezenlijken. De melkverwerkingscapaciteit is dan opgevoerd tot 80 miljoen kg melk per jaar! In 1982 besluiten de besturen van Domo-Bedum besprekingen aan te gaan met de Friese fabrieken om te komen tot een gezamenlijke exploitatie. Op 19-12-82 worden de contracten getekend en de Coöperatie "Noord Nederland" gaat van start.

Dat is een goed besluit. Bedrijfseconomisch noodzakelijk en geheel verantwoord, maar met weemoed wordt afscheid genomen van allerlei dingen die tot die tijd vanuit Kolderveen werden geregeld. In 1983 komt een einde aan de jarenlange traditie om een circulaire naar de leden te sturen met alle gegevens van de laatste 14 dagen. De notulist schrijft: "Men vindt dit algemeen een groot gemis, maar het is niet anders."

De dreiging van sluiting blijft bestaan en even lijkt het er op dat het laatste uur voor "De Venen" heeft geslagen als in 1984 Radio Noord en de kranten weten te melden dat de zuivelfabrieken van Koekange, Ruinerwold, Makkinga en Kolderveen gesloten gaan worden. Maar gelukkig is het deze keer nog loos alarm.

Het laatste jaarverslag dateert van 1986. "Melkontvangst van de leden: 38.152.950 kg. Vetgehalte 4,36%, eiwitgehalte 3,413%. De juridische eigendom blijft voorshands bij de vereniging".

En nu? De fabriek staat nog waar hij in 1894 is gebouwd en draait nog steeds op volle toeren, kunnen we wel zeggen. Bij een 6-daagse werkweek zou nu in 50 productieweeken niet minder dan 90 miljoen kg melk verwerkt kunnen worden.

Friesland-Frico-Domo is de naam. Aangenaam, hoe maakt u het.

Een droom kreeg gestalte, door de handen ineen te slaan. Door inzet en volharding werd het kindje grootgebracht. Door het zorgvuldig meedenken van bestuur, leden en personeel in honderd jaren is het geworden wat het nu is: rijp en bezadigd. De krachtige jongeman van weleer kan nu geen deuk meer in een pakje boter slaan en is afhankelijk geworden van "het grote geheel". Maar wel met trots en ere.

Jan Meer, 1994

Bijlage I

Zuivelfabriek Kolderveen haalt de honderd

Bron: Uitweiden aug./sept. 1994

Het productiebedrijf van Frico Kaas in Kolderveen verwerkt circa 80 miljoen kg melk per jaar, waar circa 7800 ton folierechthoekkaas van verschillende samenstelling uit wordt bereid. Deze kazen wegen gemiddeld vijftien kilo. Op de fabriek in Kolderveen werken op dit moment 32 mensen. In juni van dit jaar gingen vijf medewerkers van Kolderveen in de seniorenregeling. Allen zijn vervangen door mensen uit de arbeidspool van FRIESLAND Frico Domo.

Het bijna voltallige personeel van het productiebedrijf van Frico Kaas in Kolderveen.

Vooraf de laatste jaren waren moeilijk, toch maakte het productiebedrijf van Frico Kaas in Kolderveen afgelopen juli een eeuw vol. Hoe het verder gaat, hangt vooral af van de markt.

In een schilderachtige omgeving, tussen Nijeveen en Kolderveen, ligt de 100 jaar oude zuivelfabriek 'De Venen' van FRIESLAND Frico Domo.

Peter Kauw is op dit moment bedrijfsdirecteur van de kaasfabriek. Hij vertelt: "Vroeger had je door heel Nederland honderden kleine zuivelfabrieken. Kolderveen is één van de overgebleven ambachtelijke fabrieken uit die tijd. Bovendien zijn wij één van de weinige fabrieken die hun eeuwfeest kunnen vieren. Dat hebben we met het huidige personeel, oud-medewerkers en enkele genodigden op 11 juni jongstleden ook gedaan. Vooral de film 'Kolderveen, toen en nu', samengesteld door J.G. Nijmeijer, sloeg daarbij erg aan."

'Alzoo besloten'

Ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van de fabriek in Kolderveen maakten de oud-medewerkers I. Jelsma, A. Piest en H. Heuvelkamp, een overzicht over de achter ons liggende jaren. J. Meer smolt het verzamelde materiaal samen tot een handzaam boekje met de titel 'Alzoo Besloten'.

In het boekje staat onder andere opgetekend dat op 18 november 1893, met een ferme hamerslag en het nuchtere 'Alzoo besloten', de oprichting van de Stoomzuivelfabriek Kolderveen een feit was. Het eerste bestuur bestond uit: Jan Blom (voorzitter), Geert Wilmers (penningmeester) en Albert Bakker (secretaris). Voor ruim 4600 gulden werd aan de Kolderveense Oosterdrift een fabriek gebouwd. Nadat voor circa 7000 gulden aan machines was aangeschaft en de eerste personeelsleden waren benoemd, ging de fabriek in juli 1894 van start. Uit de boeken blijkt dat de bedienden, Hendrik Klomp en Jan Lucas, toen vijf gulden per week verdienden.

De Venen

De kaasmakerij verrees in het jaar 1926, een investering van 56.000 gulden. In 1962 werd besloten te fuseren met de dichtbij gelegen zuivelfabriek 'De Eendracht' in Nijeveen. In 1966 ging het zo ontstane grotere verband 'De Venen' heten. Reeds in 1968 kwam een eind aan het zelfstandig bestaan van De Venen. In een bijzondere ledenvergadering werd toen door het bestuur besloten zich aan te sluiten bij de Gemeenschappelijke Exploitatie van alle coöperatieve zuivelfabrieken van Groningen en Drenthe (DOMO-Bedum GE). Het laatste stukje geschiedenis kent u.

Veerkracht

Kolderveen; een prachtige omgeving om te wonen, maar hoe is het om er te werken? Kauw: "Zo'n kleine dorpsfabriek heeft iets extra's, vind ik. Ook de medewerkers voelen dat aan. We hebben hier een team dat de fabriek met hand en tand verdedigt. Veerkracht dat hebben we hier, want we leven al tien jaar lang met de dreiging van sluiting. We zijn afhankelijk van de markt en die is grillig. Er is echt geen pijl op te trekken. Het is vaak hollen of stilstaan. De verwachtingen voor dit jaar bijvoorbeeld waren niet zo best, maar we hebben nog nooit zo veel geproduceerd als in de eerste helft van dit jaar. Toch blijft de toekomst onzeker. Maar we blijven vechten! Het geeft extra voldoening als je je met een klein team staande weet te houden."

Bijlage II

Frico locatie Kolderveen dicht

Bron: Uitweiden juli 1995

De vestiging van Frico Kaas te Kolderveen is gesloten. Vorige week verlieten de laatste kazen de fabriek. Twee weken eerder, tijdens de de laatste productie, brachten we een bezoek aan de meer dan een eeuw oude fabriek.

Het is mooie dag. De zon staat hoog hoven de kaasfabriek te Kolderveen, alsof hij hem nog één keer in het spotlight wil zetten. Binnen in de fabriek is er voor een buitenstaander niets merkbaar van de komende sluiting. De fabriek draait 'gewoon' door, al gaat het deze week om de laatste kazen. Ingewijden merken echter wel degelijk dat er iets dramatisch aan de hand is, in Kolderveen.

De regelmatige bezoeker ziet onmiddellijk dat de helft van het personeel uit uitzendpachten bestaat. En de sfeer is ondanks de omstandigheden goed gebleven.

V.l.n.r. Jannes Lopers, Lies Mendel en Gerrit Kierssies.

Aan tafel

We zitten aan tafel in liet kantoor van de directeur van de fabriek te Kolderveen. Directeur Peter Kauw is er niet. Die is zich aan het inwerken bij onze vestiging te Bedum. Wel komt hij nog regelmatig langs. Chef Kaasmaker, Jannes Lopers, handelt ondertussen de lopende zaken af. Nu zit hij aan tafel met administratief medewerkster Lies Mendel en centrifugist Gerrit Kerssies. De drie vertellen dat van de 28 medewerkers er nog circa vijf geen alternatief hebben. De anderen inmiddels wel werk gevonden, waarvan acht hij andere bedrijven van Frico Kaas.

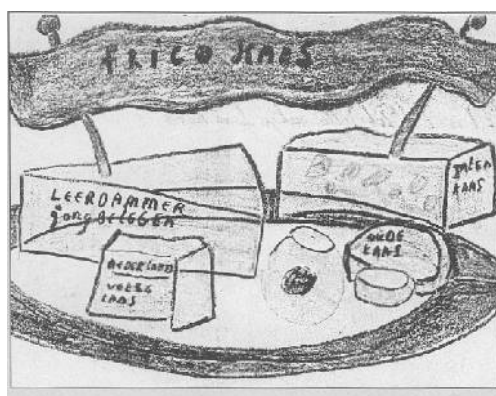
Mendel en Kerssies horen hij de vijf personen waarvan een seniorenregeling is getroffen. Lopers hoort helaas bij degenen waarvoor nog geen oplossing is gevonden. Als de

laatste kazen de fabriek verlaten hebben, neemt hij eerst een aantal vrije dagen op. 'Daar ben ik de laatste jaren nauwelijks aan toe gekomen', vertelt hij. Daarna wil hij aan de studie. "Als ik weer hetzelfde soort werk wil, dan zal ik moeten bijspijkeren. Er worden tegenwoordig nogal wat papieren gevraagd, dus ik kan voorlopig vooruit"

Tekeningen

Toch is het een prestatie om in deze moeilijke tijd zoveel mensen aan een nieuwe baan te helpen. "Dat is voor een groot deel aan onze directeur te danken", verklaren de drie. "Peter Kauw is overal achteraan gevlogen, waar hij maar mogelijkheden voor zijn mensen zag."

Op dat moment komen enkele kinderen het kantoor binnen. Ze willen graag hun tekening aanbieden.

De dag ervoor hebben ze een rondleiding door het bedrijf gehad. "Bij hoge uitzondering", vertelt Lopers. De kinderen wonen in het huis tegenover de fabriek. Ik vindt dat jullie zalige kaas maken", zegt één van de kinderen. Aan de tekeningen is te zien dat ze goed opgelet hebben. Er staan soms hele kleine details op. Ze krijgen een plaatsje op kantoor.

We gaan toch dicht'

"Er is hier de afgelopen tien jaar niet geïnvesteerd" gaat Lopers verder. "We dachten toen al dat we nog maar een jaar of twee hadden."

Is dat niet ontmoedigend? "Een beetje wel" vertelt Lies Mendel. "maar wij hebben er hier steeds alles aan gedaan om open te blijven. Telkens als dat lukte en we weer even lucht kregen, was dat een soort overwinning. Dan was je ook weer extra gemotiveerd om door te gaan. We hebben altijd een hechte ploeg gehad."

Maar nu is het dan echt afgelopen. Kessies: "De afgelopen jaren werden investeringen steeds afgewimpeld. Op een gegeven moment gaat er dan toch iets ontstaan van 'we gaan toch dicht' .

We maken hier smeltkazen. Die kunnen ze in Oost-Europa voor veel minder geld maken. Dan zie je het op je afkomen. Maar als je uiteindelijk hoort dat de fabriek definitief dicht gaat, krijg je toch een klap." Gerrit en Lies zitten straks thuis. Lies: "Ik zal me wel vermaken maar zal mijn werk en de mensen uit erg missen."

Gerrit heelt zijn paarden en zijn schapen. "Ik weet niet of ik daar de hele dag zoet mee ben, maar het zorgt natuurlijk wel voor de nodige afleiding."

Bijlage III-a

Kolderveen Jelsma 25 jr directeur 1978

bron: DOMO Koerier 22 dec. 1978

I. Jelsma 25 jaar directeur Kolderveen

Op 16 november was de heer I. Jelsma 25 jaar als directeur verbonden aan de coöperatieve zuivelfabriek „De Venen” in Kolderveen. De belangstelling bij de receptie die bent daarvoor werd aangeboden, was zo groot, dat dorps huis „De ,schelle” in Nijeveen

De heer en mevrouw Jelsma

hier eigenlijk niet op was berekend. Velen van de ruim vijfhonderd, die de familie Jelsma de hand kwamen schudden, moesten dan ook het verdere verloop in een andere zaal volgen. De leiding van de middag was in handen van de heer L. Boxem, voorzitter van het bestuur van „De Venen”. Deze vereniging - in het uiterste Zuid-Westen van het DOMO-gebied - is ontstaan na samengaan van de fabrieken Kolderveen, Nijeveen en Wanneperveen.

Wat wel en niet veranderde

De heer Jelsma is in 1953 - hij was toen 30 jaar - benoemd tot directeur in Kolderveen, Daarvoor had deze Friese boerenzoon uit Siegerswoude de nodige zuivelervaring opgedaan als assistent-directeur van de zuivelfabriek in Hellendoorn. Na de Zuivelschool in Bolsward kon hij daar in 1948 direct aan de slag.

De heer Boxem noemde in zijn welkomstwoord dat sommige zaken wél en andere heel weinig zijn veranderd in die 25 jaar. Wat wel veranderde is de melkveehouderij in het gebied en daarmee de omvang van de fabrieksactiviteiten. In het eerste jaar van de heer Jelsma leverden 167 leden leveranciers van 1620 koeien 5,5 miljoen kilogram, wat neerkomt op gemiddeld 33.400 kg per bedrijf (tegen een prijs van 21,5 cent). Vorig jaar leverden 200 leden (na de fusies overgebleven met 6700 koeien 33,5 miljoen KG. melk, wat een gemiddelde opleverd van (66.000 kg per bedrijf, bij een melkprijs van ruim 61,5 cent. Veel veranderd is ook de wijze waarop de uitbetaling plaatsvindt Toen nog in de hand, nu wordt voor de berekening een *komputer* ingeschakeld en volgt automatische overschrijving op een bankrekening.

De ontwikkeling in het melkvervoer stond evenmin stil. Wat minder is veranderd, zijn bepaalde problemen, bijvoorbeeld als het gaat over de melkprijs en de afzet.

De heer Jelsma schreef in zijn eerste jaarverslag, dat „de Nederlandse melkveehouders hun beste krachten zullen moeten geven om een prima produkt te maken, tegen zo laag mogelijke kost-

prijs, om op de wereldmarkt mee te kunnen concurreren". De strekking van deze woorden is zeker ook nog van toe passing op de huidige tijd.

Instelling

Wat niet is veranderd, betreft volgens de heer Boxem de instelling van de heer Jelsma tegenover het werk en tegenover zijn boeren. Daarvoor is respect ontstaan. Een menselijke aanpak was kenmerkend, zonder overigens het zakelijke uit het oog te verliezen. Deze houding is ook belangrijk geweest bij de fusie van de 3 fabrieken.

C.Z. Kolderveen jaren 70 ?

Een instelling die ook blijkt uit een gezegde van de heer Jelsma, dat je alleen niets klaar maakt en dat resultaat te danken is aan leden, personeel en bestuur samen.

De secretaris van „De Venen" de heer Js. Voerman, gaf een uitvoerige schets van de levensloop van de heer Jelsma. Dit alles op rijm

De leden van de vereniging boden de familie Jelsma een tuinameublement aan en de fotoreportage die 's middags gemaakt zou worden. Namens de collega's, de Vereniging van Directeuren, sprak de heer J. Tuinstra de jubilaris toe. De heer Tuinstra, afkomstig uit dezelfde omgeving als de heer Jelsma, overhandigde aan het slot van zijn sprankelende betoog een beeldje van Peie Rasp, een jeugdherinnering uit beider streek van afkomst.

Verenigingsleven

Plaatselijk is de heer Jelsma (en ook zijn vrouw) bij veel verenigingen actief betrokken. Dat dit wordt gewaardeerd, bleek dit voorjaar, toen hem een koninklijke onderscheiding werd uitgereikt. Het kwam ook naar voren bij de overige sprekers, vertegenwoordigend de standsorganisaties, de fok- en controle-vereniging, de KI-afdeling, de NCZ., de kerk en de gemeente.

's Avonds was er, eveneens in „De Schalie" een bijeenkomst met het personeel, de monsterneemsters en de melkrijders.

Wij wensen de heer Jelsma toe, dat hij, zoals secretaris Voerman het zei, nog jaren zijn krachten mag geven, en dat hij dit tezamen, niet zijn gezin in goede gezondheid mag beleven.

ae.

Bijlage III-b Uit dezelfde DOMO-Koerier

Onze jubilerende directeur

Op 16 november was onze directeur de heer I. Jelsma, 25 jaar in deze functie aan het bedrijf verbonden. Op zaterdag 18 november kreeg hij een receptie aangeboden: 's middags voor de leden en relaties van buiten, 's avonds voor personeel, monsternemers en melkrijders.

Het heeft de familie Jelsma deze dag zeker niet aan drukte en belangstelling ontbroken. Tijdens het middagdeelte telden we ruim vijfhonderd bezoekers en 's avonds nog eens tweehonderd.

Voor een verslag van de middagreceptie wordt verwezen naar het Koeriergedeelte. Daarin wordt ook al het een en ander gezegd over de levensloop en loopbaan van de heer Jelsma.

Ook 's avonds berustte de leiding hij voorzitter L.. Boxem, die daarbij nu meer medewerkers van „De Venen" in het verhaal betrok. Door een toename van de melkproductie en melkaanvoer is er in de tijd van de heer Jelsma veel geïnvesteerd in uitbreiding en nieuwbouw. De heer Boxem besloot zijn toespraak niet het overhandigen van een gouden horloge.

Namens de personeelsvereniging sprak de heer Van Sloten. Hij overhandigde een plant en een enveloppe met inhoud. Zo'n envelop was er ook van de monsternemers, namens hen aangeboden door de heer K. Brand.

De heer Hoekman sprak namens de melkrijders zijn dank uit voor de prettige samenwerking. Hij bood een melkbus aan met daarop geschilderd de oude directeurswoning anno 1953 en verder overhandigde hij een kaasvat met planten.

Veel gelukwensen en andere blijken van waardering en genegenheid voor de fam. Jelsma

Assistent-directeur Reuvekamp sprak namens het personeel. Deze herinnerde nog even aan donderdag, de officiële datum van het jubileum.

De vlag was op de fabriek geplaatst. Toen de heer Jelsma dat 's ochtends zag, is hij direct weer naar huis gelopen. Hij had het kennelijk niet verwacht. De heer Reuvekamp onderstreepte, dat de samenwerking met het personeel uitstekend is. Er is altijd te praten met de directeur.

Verder haalde de heer Reuvekamp een karaktertrekje van de heer Jelsma naar voren. nl. dat wanneer het half kan, het bij hem dan ook helemaal moet gebeuren

Van het personeel kreeg de familie Jelsma een diaprojector met scherm en tafeltje aangeboden.

Het bleef 's avonds niet beperkt tot toespraken. Personeel, melkrijders en monsternemers hadden uit hun midden een Toneelgroepje gevormd. dat de klucht „een bestuursvergadering in Kolderveen" op de planken bracht. Ze brachten het tot een succesvol optreden en oogstten daarmee veel bijval.

Tot slot zei de heer Jelsma dank voor alles en ieder die had bijgedragen aan deze onvergetelijke dag voor hem en zijn gezin. Het was vooraf bekend, dat het van hem allemaal niet zo nodig hoefde. Hij kon nu toch terugzien op een fijne dag.

Bijlage III-c

25 Jaar Directeur I. Jelsma Bron: Meppeler Courant van maandag 20 november 1978

„Directeur met stijl” Grote waardering voor Jelsma

Kolderveen - „Een directeur oude stijl of beter gezegd met stijl”, was één van de vele lofuitingen die de heer I.M. Jelsma te horen kreeg tijdens de drukbezochte receptie, die zaterdagmiddag gehouden werd in De Schalle te Nijeveen. Een reseptie ter ere van zijn 25 jarig directeurschap van de Coöp. Zuivelfabriek „De Venen” te Kolderveen.

De heer L. Boxem, voorzitter van het bestuur van de zuivelfabriek, verwelkomde de jubilaris en zijn gezin en ging bepaalde feiten uit diens loopbaan na, gedeeltelijk uit eigen ervaring en gedeeltelijk uit overlevering.

Na een inwerkperiode van vier dagen stond een dertigjarige Jelsma - in 1953 - voor de taak de toenmalige Coöp. Zuivelfabriek Kolderveen te leiden.

Het eerste jaar dat de heer Jelsma directeur te Kolderveen was bedroeg de aanvoer 5½ miljoen KG. melk. Dat is 33.400 KG. per boer. Nu is deze 33 ½ miljoen KG. (66.000 KG. per boer). De voorzitter zei dat de manier van optreden van de jubilaris altijd weer respect afdwingt en dat bij de fusie van de drie fabrieken Kolderveen, Nijeveen en Wanneperveen de mensen bij Jelsma op de voorgrond stonden. Als cadeau van de leden werd het gezin Jelsma een houten tuinameublement met parasol aangeboden .

Als tweede sprak de secretaris de heer Js. Voerman, die de levensloop van de directeur op rijm memoreerde. De tekst was van de heer J.G. Duiven.

Het bleek dat de wieg van de kleine Ibele in het Friese Siegerswoude heeft gestaan. Later ging hij in Drachten naar school, waarna hij in Bolsward de zuivelschool bezocht. Voordat Jelsma in Kolderveen kon komen, was hij enkele jaren - *van 1948 tot 1963* - assistent in Hellendoorn, waar de heer Jelsma een goede leerschool had.

In het begin werd het geld voor de boeren door de directeur zelf per fiets van Meppel gehaald, een gevaarlijk karwei! De secretaris noemde de directeur een rots in de branding.

Wind mee

De heer J. Wildeboer sprak namens standsorganisaties DLG, CBTB, de controle- en fokvereniging. De Samenwerking en de KI afdeling Nijeveen-Wanneperveen. Deze zei dat de boeren in dit gebied de wind mee hebben gehad en dat ook dankzij de ruilverkaveling de melkstroom is toegenomen. Hij dankte de heer Jelsma in het bijzonder voor zijn werk als secretaris-penningmeester van de fokvereniging.

Burgemeester F. Niemeijer sprak mede namens de aanwezige wethouders zijn waardering uit voor de vele activiteiten van de heer Jelsma in de zuivel, en voor de gemeenschap in haar gebied. De koninklijke onderscheiding die de heer Jelsma dit voorjaar mocht ontvangen, vond de eerste burger zeer op haar plaats.

Namens het gemeentebestuur bood de heer Nieumeijer een tinnen wandbord met inscriptie aan.

De heer N. Hoornman uit Noord-Holland sprak de jubilaris toe namens de NCZ-NCK- prijzencommissie. De heer Jelsma is sinds 1962 lid van deze commissie. Hij staat bekend als een goed rekenmeester en een uitstekend vakman. De Venen is gespecialiseerd in één kaassoort, die het op de Westduitse markt goed doet

Een vruchtbaar land een goed product aldus de heer Hoornman.

Als voorlaatste predikant te Nijeveen het woord.

„Ik voel me wel een vreemde eend in de bijt, maar ik kan het niet laten als één van uw vroegste vrienden hier een woordje te spreken. Uit alles bleek uw liefde voor de zaak en de gemeenschap. Uw kritiek was steeds opbouwend. Wel waren wij het niet eens over de ruilverkaveling destijds, dat had m.i. wel anders gekund! Nijeveen lijkt wel een stukje Friesland geworden".

Erkenning

De heer J. Tuinstra sloot op humoristische wijze de rij van sprekers af. Hij sprak namens de Vereniging van Directeuren in Drenthe en Groningen.

„Pas de laatste jaren hebt u de erkenning gekregen die u zo verdiend hebt; dat uw populariteit zo tot buiten Nijeveen is doorgedrongen blijkt wel uit het van heinde en verre komen van vrienden en bekenden. Als jongens uit dezelfde streek hebben wij dezelfde jeugdherinneringen. Eén daarvan is Peie Rasp, de kleine speelman met de mondharmonica die op hoogtijdagen en bij zieke bij de mensen langs kwam. Tuinstra bood het echtpaar een beeldje van Peie aan.

De heer Jelsma bedankte een ieder die op deze middag naar De Schalle was gekomen. In het bijzonder de wederzijdse ouders en drie van de eerste bestuursleden, namelijk de heren F. Roelink, L. v.d. Linde en J. Snijder. Ook dankte hij zijn vrouw en kinderen, die er nooit een probleem van maakten als vader weer eens weg moest. Het zijn de omstandigheden geweest, die meegewerkt hebben. Alleen maak je niets klaar.

Het succes is te danken aan leden, personeel en bestuur samen. Dat het met de afzet van producten momenteel niet zo rooskleurig gaat is een minder mooie kant van de medaille. Een voordeel is dat het gemeentebestuur achter de boerenstand staat, zei hij.

's Avonds kwam het voltallige personeel naar De Schalle om de directeur in het zonnetje te zetten.

Bijlage IV: DOMO-bedrijven in beeld
Bron: DOMO Koerier dd. ?

Coöperatieve Zuivelfabriek 'De venen'

In onze serie DOMO-bedrijven in beeld is het weer even stil geweest, andere zaken dienden voor te gaan. Onlangs brachten we voor u echter een bezoek aan de Coöperatieve Zuivelfabriek „De Venen" in Kolderveen en spraken met de directeur, de heer I. Jelsma. De laatste anderhalf jaar is er aan de inrichting van de fabriek het een en ander veranderd. De directeur van „De Venen" licht ons dit toe.

Zuivelfabriek sinds 1894

De naam van de fabriek. De Venen dateert uit de tijd dat de fabrieken van Nijeveen en Kolderveen (1962) en Wanneperveen (1966) werden samengevoegd. De naam van deze nieuwe organisatie werd de oude streeknaam „De Venen".

Eerder al in 1894, waren de veehouders uit dit gebied met één zuivelfabriek begonnen. Momenteel functioneert Kolderveen als kleine RMO-thuishaven. Met twee trekker-RMO-combinaties wordt op jaarbasis 48 mln. kilogram melk in Kolderveen bijeengebracht. „In het weidegebied tussen Meppel-Havelte en Steenwijk is de melkdichtheid dermate hoog dat de trekker RMO's aantrekkelijker zijn dan vrachtwagen RMO's" zegt directeur Jelsma. „Ik denk dat nergens in Nederland een gebied is te vinden met een dergelijke melkdichtheid", gaat hij verder. De in de 60-er jaren uitgevoerde ruilverkaveling in dit gebied noemt Jelsma als zeer belangrijk voor het gebied van „De Venen"

Trekker RMO bij fabriek in 1983

Aanvoer en verwerking

Zoals eerder reeds beschreven wordt er in Kolderveen op jaarbasis 48 mln. kilogram melk rechtstreeks van de veehouders aangevoerd.

Voor de productie is echter 65 mln. nodig terwijl een uitbreiding tot 70 mln. KG. melk mogelijk is. Met name in winterperiode moet Kolderveen worden bijgesprongen met melk uit de aangrenzende gebieden van de RMO. thuishavens Ruinerwold en Beilen. De melk wordt verwerkt tot blokkaas zowel 40+ als volvet, met en zonder komijn en natuur of folie gerijpt. In feite verschillende soorten, doch allen gelijk van vorm.

In het kader van de NCZ-Frico-samenwerking gaat 50% van de kaas naar NCZ. Frico brengt het andere deel aan de man.

De wei en de overtollig room worden afgevoerd respectievelijk naar Beilen en Frico te Warga. In Kolderveen staan 38 personeelsleden op de loonlijst: 26 in de productie en de rest voor kantoor, melkwinningsadviseurs, fok- en controlevereniging, venters en directie. De medewerkers in de kaasproductie werken in een verschoven dagdienst, dat wil zeggen de eerste beginnen 's morgens om 03.00 uur, de laatste gaan 's avonds om 18.00 uur naar huis.

Capaciteit vergroot, proces aangepast.

Kolderveen heeft de laatste anderhalf jaar behoorlijke wijzigingen ondergaan. De verwerking van 16 „bakken" per dag is verhoogd naar 20 bakken, met de mogelijkheid voor 22 bakken. De kaasbereiding vindt plaats met 5 wrongelbereiders van 12.000 liter en twee draineerbakken. Het handmatig op karren vervoeren van kaas, alsmede het zware werk van het plaatsen van de kaasvaten onder de pers, is gemechaniseerd. Sinds enkele maanden is het proces van het pekelen geautomatiseerd.

Hiervoor was het nodig dat het pekelbassin werd uitgebreid. Waar voorheen de kleine stellingen met 90 kazen stuk voor stuk in het pekelbassin moesten worden getakeld, zijn nu diep pekelkooien geplaatst, waarin de kaas door middel van aan en afvoersloten met de pekelstroom in en uit de kooien worden gedreven. In 11 kooien, met ieder 11 lagen van 96 kazen is.....

Vervolg had ik geen kopie van gemaakt !

Bron: Officieel Orgaan 17 februari 1926
integrale overname

Ingezonden

Voorlichting of Boerenbedrog?

Het Meppeler Nieuwsblad van 6 Februari 1926 bevatte het volgende nieuwsbericht:

Kolderveen.

„De Zuivelfabriek (27 Jan.). - Naar wij vernemen is den leden van de Coöp. Stoomzuivelfabriek „Kolderveen" te Kolderveen op Zaterdag 30 Jan. jl. het eerste kaasgeld uitbetaald. De uitbetaling bedroeg per 1 pct. vet fl. 3.10, bovendien krijgen de leden 10 procent karnemelk en 75 á 80 pct. wei gratis terug.

In tegenstelling met andere buurtfabrieken wordt de ondermelk niet apart uitbetaald doch de volle melk per pct. vet. Dit is de enigste zuivere en rechtvaardigste uitbetaling daar de melk met een hoog vetgehalte ook een hoog kaasstofgehalte bevat en niet alleen voor de botermakerij, doch ook voor de kaasmakerij de hoogste waarde heeft. Melk met een laag vetgehalte daarentegen bevat ook een laag kaasstofgehalte en heeft minder waarde. Van daar de onbillijkheid van fabrieken, die de ondermelk naar een prijs betalen. De uitbetaling zoals de Coöp. „Kolderveen" deze toepast, is de enige juiste verdeling der melkgelden.

De producten van de thans zoo modern ingerichte fabriek vinden gretig kopers zowel in het binnen- als buitenland.

De vereniging is niet aangesloten bij een zuivel verkoopvereniging *De verkoop is zeer goed georganiseerd, de producten worden zooveel mogelijk direct tot den consument gebracht, hiervoor werkt ze met eigen agenten in Frankfort an Main, Hanau an Main, Darmstadt, Heidelberg, Wiesbaden, Aschaffenburg, Mainz an Rhein, Offenbach an M., Fiber laid, Barmen, Rittershausen, enz.*

De fabriek verwerkt bijna 4 miljoen KG. melk per jaar. De aanvoer bedraagt momenteel 1500 KG. melk per dag meer dan verleden jaar.

Binnenkort hopen wij in dit Blad nog op een en ander terug te komen."

Tot zoover het nieuws uit Kolderveen. Er is niet nagelaten in een ingezonden schrijven op het belachelijke en tegelijkertijd gevaarlijke van deze zoogenaamde georganiseerde verkoop te wijzen, te meer daar officieus in zuivelkringen verluidt, dat deze fabriek dank zij haar agentsysteem, zich een flinke strop moet hebben behaald ; doch er is meer.

Deze fabriek is 20 Januari 1926 begonnen met kaasfabricatie en schrijft 10 dagen later reeds, dat haar producten gretig aftrek vinden in binnen- en buitenland. 30 Januari betaalde ze per 1% vet fl. 3.10, doch deze melkrekening liep slechts over 4 dagen. Toch acht ze dit zoo gewichtig om dit te publiceren niet alleen, maar 3 en 4 Februari daaraanvolgend loopt de directeur der fabriek persoonlijk de melkleveranciers van een andere coöp. zuivelfabriek, ongeveer 8 KM. van Kolderveen verwijderd, af, bij deze boeren de voorstelling wekkend, dat zij fl. 3.10 per 1 % vet betaalt en hen trachtende te bewegen, als leverancier naar Kolderveen over te gaan. Het gebied van Kolderveen en deze coöp. fabriek is door een brede bergrug, van ± ¼ uur gaans,

waar zich geen boeren bevinden, gescheiden, een natuurlijke grens, die langer dan 25 jaar is geëerbiedigd maar de aanleiding, dat Kolderveen thans deze wil overschrijden is het feit, dat Mei a.s. door verhuizing een van haar leden zich vestigt op ± 10 minuten afstand van de andere coöp. fabriek en $\pm 1\frac{1}{2}$ uur van Kolderveen en men deze als lid wil vasthoudt. De melkauto doet de afstanden verdwijnen en om deze te vullen wordt getracht, er enige leveranciers van een andere bij te pakken.

De prijs van fl. 3.10 per 1% vet over 4 dagen (met dit laatste zijn de boeren in 't andere dorp niet bekend) moet als lokmiddel dienen. Het vorig jaar heeft deze fabriek hetzelfde geprobeerd, toen zich een overeenkomstig geval voordeed in het gebied van de eerste en in dat van nog een andere coöperatie. Het persoonlijk aflopen van de melkleveranciers der coöp. zuivelfabriek, ongeveer 8 KM. van Kolderveen gelegen, komt wel in een heel eigenaardig licht te staan als men weet, dat het vorig jaar, 4 weken vóórdat de directeur en het bijna voltallige bestuur per auto zich daartoe verwaardigden, de directeur van Kolderveen een persoonlijk bezoek bracht aan eerstgenoemde coöp. zuivelfabriek, om met het oog op zijn totale onbekendheid met kaasmaken en de plannen, de fabriek „Kolderveen" daarvoor in te richten, inlichtingen daarover en gegevens omtrent de prijzen, welke voor de ondermelk de laatste jaren zijn uitbetaald, te ontvangen, die hem bereidwillig waren verstrekt.

Tot een recht begrip van de toestanden ter plaatse is nodig te weten dat zich te Nijveen - Kolderveen op een afstand van ± 5 minuten twee coöp. zuivelfabrieken bevinden, indertijd tengevolge van verschil van godsdienstige en politieke opvattingen ontstaan, welke een concurrentie voeren op leven en dood. Eerst is de strijd plaatselijk gevoerd, daarna is het toneel noordwaarts naar het gebied ener andere coöperatie verlegd en thans bewegen zij zich westwaarts en maken het gebied van weer een andere coöperatieve fabriek tot terrein van den strijd. Kolderveen namelijk motiveert haar optreden omdat ook de naast haar staande fabriek Nijveen haar leden in het gebied van deze coöp. fabriek vasthoudt en een paar jaar geleden eveneens de bergrug is overschreden en wroet in het gebied der coöperatie, waarop ook Kolderveen begerige blikken richt.

Met welke middelen de strijd wordt gevoerd blijkt niet alleen uit het bovenstaande, maar wordt geïllustreerd door het feit, dat een directeur van een coöp. fabriek die van deze verstandhoudingen de slechte gevolgen ondervindt, een paar jaar geleden openlijk in een circulaire aan de boeren de fabriek „Kolderveen" verweet, in het afgesloten boekjaar 0.18 % vet minder te hebben uitbetaald gemiddeld, dan de boteropbrengst aanwees. Hoewel het ons smart deze dingen over coöp. fabrieken te moeten vertellen, achten wij het noodzakelijk, dat de gehele Nederlandse coöp. zuivelbereiding er eens kennis van neemt, hoe men daar rondom Meppel door het ergerlijk optreden van een coöp. fabriek bezig is, de andere coöperaties te benadelen

Want het zijn tenslotte de speculanten die in hun vuistje lachen. Het vorig jaar heeft een speculatieve fabriek, ± 14 KM. van Meppel verwijderd, kans gezien, daar een auto in te leggen, die de melk van een aantal koeien naar haar verafgelegen fabriek vervoert, terwijl het aan „Kolderveen" ook geenszins onbekend is, dat de fabriek, in welker terrein zij zich nu wil begeven, van alle zijden door een speculatie wordt bestookt. Hoe meer onrust onder de boeren wordt gezaaid, des te gemakkelijker spel hebben de particuliere fabrikanten. En de wijze waarop „Kolder-

veen" via de Meppeler couranten de boeren tracht in te lichten, werkt de onrust in de hand. Vorige zomer vermeldde de Meppeler Courant dat „Kolderveen" bij de Bondskeuring in die week de hoogste punten had van alle Bondsfabrieken. Voor een paar weken stond er in, dat ze een diploma hadden verworven, wel een bewijs, dat ze prima boter maakten, maar ze vergaten er bij te zetten, dat 31 fabrieken in Drenthe een diploma kregen en „Kolderveen" rangnummer 29 had met 68 punten en 10 afwijkingen. Vorig jaar verwerkte „Kolderveen" 3.255.000 KG. melk, waar nu de ontbrekende 700.000 KG. weg moeten komen is voor de omgeving een raadsel.

Dat aan de zoo hoog geprezen goed georganiseerde verkoop via Duitse agenten nogal wat hapert, bleek enigen tijd geleden, in de periode van de snel dalende prijzen, toen de fabriek „Kolderveen" in een keer meer dan 100/3 vaten ten vervoer aan het station Nijeveen had staan, de productie van misschien ruim veertien dagen. Ook wordt uit betrouwbare bron verzekerd, dat een boterhandelaar in Meppel den laatste tijd boter van „Kolderveen" ontvangt. Lange jaren heeft het optreden van „Kolderveen" de omliggende coöp. fabrieken geërgerd tenslotte loopt de maat over en zoover een enkele fabriek in welker terrein zij woedt, daartegen machteloos staat, moge thans de gehele Nederlandse Coöp. Zuivelbereiding zich opmaken, aan de bandeloosheid dezer fabriek paal en perk te stellen.

De belangen der coöperatie in het algemeen staan op het spel ; de directeuren en besturen der omliggende fabrieken rekenen op de morele steun van allen die, ook in de zuivelcoöperatie waarheid boven alles stellen.

VERITAS.

Vervolg

bron Officieel Orgaan 10 maart 1926
integrale overname

Ingezonden.

Voorlichting of Boerenbedrog?

Naar aanleiding van het geplaatste stukje in het O.O. van 17 Februari j.1. onder b.s. hoofd, verzoek ik U beleefd het navolgende wel te willen plaatsen.

Wie zwijgt stemt toe, zegt het spreekwoord, maar er zijn omstandigheden, dat zwijgen het meest gepaste antwoord is.

En deze omstandigheden doen zich zeker voor, als een persoonlijke aanval plaats heeft onder een schuilnaam.

Kolderveen.

K. ZILVER.

Onderschrift.

O, lepidum caput! O snuggere bol, zouden wij den schrijver van bovenstaande regels willen toeroepen, die een artikel over de manier van optreden van de fabriek „Kolderveen" tracht te negeren door de voorstelling, alsof daarmee een aanval op zijn persoon heeft plaats gehad.

Een persoonlijke aanval op den heer Zilver zou moeten bestaan uit eene bespreking van zijn capaciteiten en een ontleding van zijn karaktereigenschappen, maar terwille zijner gemoedsrust achten wij het wenschelijker met eene zoodanige biographie te wachten, tot tijd en wijze, welke men daarvoor algemeen placht te gebruiken.

Het gewraakte artikel „Voorlichting of Boerenbedrog?" illustreert met feiten de wijze van optreden van de fabriek „Kolderveen", waarvoor het Bestuur verantwoordelijk is en deze heren zijn ons persoonlijk onbekend.

Aangezien zich thans het verschil van inzicht voordoet of het artikel „Voorlichting of Boerenbedrog" met feiten aantoont, dat het optreden van „Kolderveen" in strijd is met het coöperatief beginsel, dan wel, of het stukje een persoonlijke aanval door een anonus op den heer Zilver is, is het noodzakelijk, dat een onpartijdige commissie dit onderzoekt.

Wij hebben daarom de eer voor te stellen, dat de Alg. Ned. Zuivelbond op zich neemt eene commissie in het leven te roepen van 5 personen, namelijk: 1. de Zuivelconsulent van Drenthe; 2. de Zuivelconsulent van Overijssel; 3. een vertegenwoordiger van den Drentschen Bond; 4. een idem van den Geldersch-Overijsselschen Bond; 5. een lid aan te wijzen door den F. N. Z., opdat deze heren de toestanden ter plaatse in ogeschouw nemen en aan de genoemde feiten toetsen.

Blijkt het dan uit het door de commissie samen te stellen rapport, dat het optreden van „Kolderveen", overeenkomstig de medegedeelde feiten, de algemene belangen der zuivelcoöperatie en de bijzondere belangen der omliggende coöp. fabrieken schade toebrengt, laat dan het Bestuur van „Kolderveen" daaruit de nodige consequenties trekken ten opzichte van den heer Zilver. Mocht de conclusie dezer commissie het optreden van „Kolderveen" gewettigd achten en de feiten door Veritas medegedeeld niet overeenkomstig de waarheid, doch het bewuste artikel een persoonlijke aanval op den heer Zilver, dan geven wij aan de Redactie van het Officieel Orgaan het recht, de anonimiteit van ondergetekende op te heffen en met vette letter zijn naam en kwaliteit te publiceren.

VERITAS.

P. S. De bedoeling is, dat een dergelijk rapport aan al de leden van de fabriek „Kolderveen" en die der buurtfabrieken wordt toegezonden.

Onderschrift van de Redactie.

Naar onze mening moest „Veritas" den Alg. Ned. Zuivelbond niet op deze wijze in deze zaak betrekken. Indien de kwestie, waarom het hier gaat, inderdaad zoo belangrijk is voor de omliggende fabrieken, laat deze zich dan tot haar respectieve bonden wenden, en aan deze verzoeken een onderzoek in te stellen. Achten deze bonden het dan gewenscht eene commissie te benoemen, dan kunnen deze uitmaken. hoe die meet zijn samengesteld.

Red.